

השער השני

בפנים הנמשך על ידי מדות המגוננות

והנה ענין המדות הן מוטבעות באדם בנפש השפלה הנקראת יסודית הכלולה מארבע בחינות, הדומים והצומחת והבהמית והמדברת. כי גם הן מורכבות משוב ורע, והנה בנפש הזה תלויות המדות הטובות והרעות והן כסא ויסוד ושרש אל הנפש העליונה השכלית אשר בה תלויין תרי"ג מצות התורה כנזכר לעיל בשער ראשון. ולפיכך אין המדות מכלל התרי"ג מצות, ואמנם הן הכנות עקריות אל תרי"ג המצות בקיומן או בבטולם, יען כי אין כח בנפש השכלית לקיים המצות על ידי תרי"ג אברי הגוף אלא באמצעות נפש היסודית המחוברת אל הגוף עצמו בסוד (ויקרא י"ז י"ד) כי נפש כל בשר דמ"ו בנפשו הוא, ולפיכך ענין המדות הרעות קשים מן העברות עצמן מאד מאד:

ובזה תבין ענין מה שאמרו רבותינו ז"ל (שבת דף ק"ה ע"ב), כל הכועס כאלו עובד עבודה זרה ממש שהיא היותר שקולה ככל תרי"ג המצות, וכן אמרו (סוטה דף ע"א) מי שיש בו גסות הרוח הוא ככופר בעקר וראוי לגדעו כאשירה ואין עפרו נגער וכו' וכאלה רבות. והבן זה מאד, כי להיותם עקרים ויסודות לא נמנו בכלל תרי"ג המצות התלויות בנפש השכלית, ונמצא כי יותר

צריך לזהר ממדות הרעות יותר מן קיום המצות עשה ולא תעשה
כי בהיותו בעל מדות טובות בנקל יקיים כל המצות:

ובזה תבין גם כן דברים מתמיהין שאמרו רבותינו ז"ל בענין
המדות, כי הענוה ושפלות מביאין לידי רוח הקדש ושורה עליו
שכינה ואמר אליהו זכור לטוב (כלה רבתי פ"ה) אין התורה
מתפרשת אלא במי שאינו קפדן, אף אני איני נגלה אלא למי
שאינו קפדן, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל שלחו מתם (סנהדרין דף
פ"ח ע"ב) איזהו בן העולם הבא כל שהוא שפל ברוך וענותן וכו'
וכאלה רבות, לא זכרו בהן קיום המצות אלא המדות הטובות.
ושים בעיניך דברים אלו ותצליח דרכיך בלי ספק:

ואמנם כמו שארבעה יסודות גופניים הם שרשים שמהם נוצרו
התרי"ג אברי הגוף, כמו כן נפשות הארבעה יסודות האלו הם
יסודות לכל מדות טובות ורעות אשר באמצעותם יקומו או
יתבטלו התורה והמצות שהם תרי"ג מארבע אותיות הוי"ה כנזכר
לעיל. והמקימן הם נפש השכלית הכלולה מארבעה היסודות
רוחניים אשר משם חוצבו תרי"ג אברי הנפש ההיא. והבן זה מאד,
איה היסוד של קיום המצות הם על ידי מדות הטובות וכן בהפכם: